

Geert L.

de blauwe klauwier

jaargang 24 no. 2

PERIODIEK VAN VOGELWERKGROEP DE KEMPEN

DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van **VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN"**, en verschijnt in principe 4 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van *f* 17,50 op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Jan Wouters.

Het redactie-adres is: De Braken 11
5541 AC Reusel
tel. 0497-642391

VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN" beoogt bezig te zijn met vogelstudie in de Kempen, teneinde de kennis over de, in het wild levende, vogels te vergroten en een bijdrage te leveren aan de bescherming van deze vogels in hun milieu. Hiernaast is ruimte voor andere activiteiten zoals: natuurstudie in ruimere zin, voorlichting, educatie en beheerswerkzaamheden.

LIDMAATSCHAP kan men verkrijgen door zich te wenden tot het secretariaat van de Vogelwerkgroep. Het lidmaatschap begint met een proeflidmaatschap van 3 maanden. De contributie bedraagt *f* 45,-- per jaar; studenten betalen *f* 35,-- en gezinsleden *f* 22,50. DONATEURS die de vogelwerkgroep willen steunen zijn van harte welkom. Donateurs die *f*25,-- of meer schenken, krijgen een jaar lang de Blauwe Klauwier toegezonden. BETALING van de contributie of donatie kan geschieden door storting op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "contributie Vogelwerkgroep" dan wel "donatie Vogelwerkgroep".

HET POSTADRES van het secretariaat luidt als volgt:

Vogelwerkgroep "De Kempen"
Postbus 386
5500 AJ Veldhoven.

ARTIKELN UIT DE BLAUWE KLAUWIER MOGEN WORDEN OVERGENOMEN, NA VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE, ONDER VERMELDING VAN DE BRON.

DE HUISZWALUW (*Delichon urbica*) IN DE KEMPEN IN 1997.

WILLEM VEENHUIZEN

Al voor het veertiende achtereenvolgende jaar zijn veel plaatsen in de Kempen op de Huiszwaluw geïnventariseerd. We krijgen zo mooie tijdreeksen van het populatieverloop van deze soort.

En we houden vol. Het team zwaluwtellers bestond dit jaar de volgende personen: Wil Beeren (WBe), Fred de Blom (FdB), Martin van den Broek (MBr), Wim Deeben (WDe), Piet van de Eijnde (PvdE), Piet van Happen (PHa), Ton Hermans (THE), Guus Nas (GNa), Willem Veenhuizen (WVe), Gerrit Vink (GVi), Jan Wouters (JWo) en Piet Wuyts (PWu). Allen veel dank en gaarne tot het volgende seizoen.

BESPREKING VAN DE TELRESULTATEN PER PLAATS.

In Tabel 1 zijn de getelde aantallen in de diverse plaatsen vanaf 1984 tot en met 1997 weergegeven. We zullen de tabel plaats voor plaats doornemen.

Acht: De populatie blijft stabiel na groei.

Bergeijk: Populatie stabiel na afname.

Breugel: Hoe lang zal de Huiszwaluw zich hier nog kunnen handhaven? Dit jaar in ieder geval weer hetzelfde paar.

Budel: Enkele nieuwe vindplaatsen en herstel van enkele cijfers. Toch een teruggang.

Eindhoven: De Rode-Kruislaan blijft het goed doen met 12 nesten. De Heesterakker blijft stabiel, doch nabij Welschapsedijk lijkt de populatie bijna verdwenen (1 paar), vandaar de lichte afname.

Geldrop: Stabiel of lichte toename. De kolonie aan de kerk in Zesgehuchten bestond net als vorig jaar nog uit 4 broedparen.

Heeze: Afname.

Leende: Populatie stabiel zolang het nog duurt.....

Leenderstrijp: Blijft stabiel.

Luyksgestel: Stabiel gebleven

Reusel: De populatie is ingestort.

Steensel: Populatie stabiel gebleven.

Tabel 1: AANTAL GETELDE HUISZWALUWNESTEN PER PLAATS VAN 1984 TOT EN MET 1997. Voor de afkortingen van de tellers zie in de tekst.

Plaats	Atlas- en Kwartblok															Teller(s)	Trend
		'84	'85	'86	'87	J '88	A '89	A '90	R '91	'92	'93	'94	'95	'96	1997		
Aalst	51-55	0	--*)	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--		
Acht	51-34	--	±6	8	11	11	16	9	12	10	--	17	19	26	26	FdB, WVe	0
Bergeijk	57-13-3+4 57-23-1+2	--	8	6	--	6	7	6	3	7	8	8	7	4	4	WVe	0
Bladel	57-11	--	39	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--		
Breugel	51-25-4	24	20	9	9	12	13	12	5	9	3	2	2	1	1	GNa	-
Budel	57-26-4	--	--	--	--	31	31	22	20	14	6	5	2	16	11	WBe	-
Budel Dorplein	57-36-4	--	--	--	--	30	25	25	26	26	23	12	10	--	--		
Budel Schoot	57-36-2+4	--	--	--	--	10	7	12	3	6	2	2	1	--	--		
Casteren	51-51-2	27	--	--	--	±6	12	--	--	--	14	--	--	--	--		
Duizel	51-52-4	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	--		
Eindhoven	51-35-1 51-44-2	97	82	53	42	29	31	25	29	30	23	18	17	24	20	GNa,FdB, WVe,GVi	-
Geldrop	51-46-3+4	77	32	36	40	44	49	56	39	32	16	19	24	17	20	PHa	0
Hapert	51-52	33	13	14	13	21	17	17	11	10	--	12	6	--	--		
Heeze	51-56-2+4	±1	8	15	18	21	13	10	4	8	4	14	16	13	8	THE	--
Hoogeloon	51-52-1	37	33	--	--	--	--	--	--	--	7	--	--	--	--		
Knegsel	51-53-1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	4	2	--	--		
Leende	57-16-1	34	23	--	5	4	3	11	6	6	8	9	6	5	6	THE	0
Leenderstrijp	57-16-3	--	--	--	--	--	--	--	--	--	45	35	32	33	32	WBe	0
Luykgestel	57-23-4	37	21	19	--	24	22	25	22	19	23	18	18	8	9	WVe	--
Maarheeze	57-27-1	--	--	--	--	(2)	45	51	42	36	33	31	--	--	33	PvdE	0
Nuenen	51-36-1+3	73	43	38	21	19	--	--	16	12	18	18	12	--	--		
Oerle	51-43-4	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	--	--		
Reusel	56-18-2	68	46	--	--	44	49	49	28	27	15	16	17	11	3	JWo	---
Riethoven	57-13+14	--	8	2	--	3	0	--	0	--	--	--	--	--	--		
Schadewijk	57-13	--	--	0	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--		
Soerendonk	57-26-1	--	--	--	--	34	39	27	26	27	19	19	--	--	11	PvdE	-
Son	51-25-3+4	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	0	0	0	--		
Steensel	51-53-4	21	26	26	27	32	30	30	27	19	19	6	3	9	8	MBr	0
Sterksel	57-17-1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	40	48	--	--	--		
Veldhoven (dorp)	51-54-1	40	21	29	--	21	34	40	33	38	18	21	25	17	25	WDe,WVe	+
Veldhoven Look (Boerenbond)	51-43-4 51-44-3	--	--	--	--	1	--	--	--	2	6	9	11	13	6	WDe	--
Waalre	51-54-2+4	40	--	29	--	--	--	33	30	--	25	--	--	--	--		
Weebosch	57-22-2	23	19	14	--	3	4	7	6	8	9	7	2	2	1	WVe	-
Westerhoven	57-14-3	12	10	18	--	22	25	26	22	20	20	17	9	12	8	WVe,PWu	-
Wintelre	51-43	--	--	--	--	0	--	--	--	--	--	8	10	--	--		
Zandoerle	51-43-4	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	--	--		
TOTAAL		679	496	359	173	430	472	499	411	366	404	375	251	211	232		
*)niet geteld																	

Veldhoven-dorp: De populatie is weer toegenomen of een toename dankzij een nieuwe vindplaats aan de Turfweg?.

Veldhoven Look: Een behoorlijke afname.

Weebosch: Nog maar een broedpaar.

Westerhoven: Populatie afgenomen, terug op het niveau van 1995.

NESTPLAATSEN IN HET BUITENGEBIED

In tabel 2 zijn de tellingen bijeengebracht van enkele kolonies in het buitengebied, dus buiten de bebouwde kommen.

Fabriek KZM Budelco: Blijft stabiel.

Leenderstrip Paaldijk 3: Stabiel na de afname in 1996.

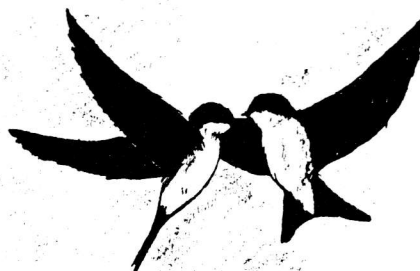
Tabel 2: KOLONIES AAN BOERDERIJEN/HUIZEN IN HET BUITENGEBIED

Plaats	'84	'85	'86	'87	'88	'89	'90	'91	'92	'93	'94	'95	'96	1997	Teller
Eindhoven boerderij "De Keizer"	15	--	--	--	4	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Nuene boerderij Collse Hoefstr.	--	7	9	--	2	--	0	0	--	--	--	--	--	--	
Broekhovenseweg bij Gr. Vlasroot	--	11	8	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
Fabriek KZM Budelco, Dorplein	--	--	--	--	19	26	28	19	25	28	19	12	19	19	WBe
Achelse Kluis	58	39	±53	±63	±75	±83	±81	±56	±46	±56	±43	--	17	--	
Aanschotse Beemden Eindhoven	--	--	--	--	--	--	--	--	--	2	4	3	--	5	GVi
Riethoven Veldhovensedijk	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	8	--	--	--	
Leenderstrip boerderij Paaldijk 3	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	28	29	11	10	WBe
De Ruijter van Steveninck kazerne	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	±7	--	

DISCUSSIE

Ook in 1997 is de populatie over de gehele lijn weer achteruit gegaan, al blijven er *ups* en *downs*. Tegenover flinke afnames van de huiszwaluwpopulaties in Reusel, Veldhoven Look en Westerhoven staat een duidelijke toename in Veldhoven dorp.. Als we de plaatsen (bebouwde kommen en buitengebied) die in 1996 en 1997 geteld zijn, met elkaar vergelijken, komen we tot een teruggang van 241 naar 217 nesten, een daling van 10 %.

We zullen de moed er maar in houden. Een paar jaren kunnen we nog wel tellen, voor de laatste Huiszwaluw hier gebroed heeft.

De Zwarte Stern op de Malpie in 1997.

HARRIE DE LOUWEREN

Te laat is hier het zwarte-sternver-
slag, ja ik heb nu eenmaal iets tegen
administratieve rompslomp. Maar ik besef
tegelijkertijd ook wel dat opgedane ervar-
ingen en waarnemingen van het zwarte-
sternproject verzameld en opgeslagen
dienen te worden. Dit om later enig inzicht
te krijgen hoe het broedresultaat was en
daarmee hoe het aantalsverloop gedurende
jaren is verlopen. Dus toch maar weer flink
wat moed verzameld en me aan de
schrijfdis begeben om de gegevens van
1997 op papier te zetten.

Zaterdag 3 mei 1997 was het dan
weer zover. Samen met Maarten Manders
gaan we die dag weer een aantal
kunstvlotjes op het Groot Malpieven plaat-
sen. Eerst zorgen we dat er in ieder vlotje
een nieuw stuk jute gelegd wordt. Daarop
komt wat organisch materiaal van het ven,
zodat al meteen wat nestmateriaal aange-
boden wordt. Als deze klus na enige tijd
geklaard is, kunnen de handen weer eens
wat gewarmd worden. Het was niet
warmer dan een graad of 2-3, en dat is toch
wat aan de frisse kant. Dan worden de
vlotjes bedrijfsklaar per volgestouwde
kajak naar de geschikte lokaties van het ven
gebracht. Dat zijn plaatsen die redelijk dicht
bij begroeiing liggen, zodat toekomstige
jongen bij gevaar een goed heenkomen
kunnen vinden. Maar ook de diepte van de
ligplaats is van belang want bij een
eventuele langdurige zomer, moet zolang
mogelijk water voorhanden zijn. Verder
mogen de vlotjes ook niet te ver achter
pollen of struikgewas geplaatst worden,
omdat dan geen sprake kan zijn van enige
controle op het broedsucces. Om kort te
gaan, je moet met nogal wat factoren
rekening houden, en dus niet zomaar de
vlotjes in het water donderen.

Ook vandaag werden er na het
plaatsen van de laatste vlotjes weer Zwarte

Sterns waargenomen. Deze ervaring is niet
iets nieuws, al jaren achtereen mogen we
van dit schouwspel genieten. Het lijkt er
waarempel op of ze het hele gebeuren van
zeer grote hoogte gadeslaan, en als het
werk er op zit, even komen inspecteren.
Maar voor ons geeft het wel voldoening
van ons werk, en daar doe je het ook voor,
of niet?

Op deze dag hebben we 17 vlotjes
geplaatst en met nog twee oude nesten van
vorig jaar komt het aantal dus op 19
vlotjes.

Voor de rest kun je verder niet veel
meer doen dan zoveel mogelijk bezoeken
brengen en alles wat van belang is registre-
ren. Dit is dus zo goed en zo kwaad
mogelijk gebeurd. Er vinden geen
waarnemingen plaats bij extreem slecht
weer of vacaties. Bij dit laatste zou
natuurlijk wel een oplossing gevonden
kunnen worden, door gebruik te maken van
tijdelijke invalkrachten van de VWG. Al-
hoewel het vaak niet meevalt om dit prak-
tisch te regelen, maar we blijven hopen en
vrijwilligers kunnen zich altijd bij mij
melden. Mijn telefoonnummer is wel be-
kend, bij deze dus!!

Voor het komende seizoen willen
we toch proberen het registreren van de
broedresultaten wat professioneler aan te
pakken, om zodoende voor de komende
jaren een wat meer wetenschappelijke
analyse te kunnen maken. Daarvoor willen
we contact opnemen met Jan van de Win-
den, die al veel ervaring heeft met onder-
zoek aan Zwarte Sterns. De meesten van
jullie zullen hem nog wel herinneren van
zijn interessante lezing. We hopen dat hij
ons in de goede richting stuurt.

Resultaten

In totaal zijn er 12 bezoeken ge-
bracht. Het eerste nest met twee eieren

werd gezien op 10 mei, dat is 7 dagen na het uitleggen van de vlotjes. Er waren geen nesten met drie eieren, hoewel dat normaal zou moeten zijn. In totaal waren er 16 broedgevallen, waarvan een op een pol. Er werden 30 eieren geteld. In de tabel zijn de waarnemingen samengevat.

Het is erg moeilijk om het aantal pulli exact te tellen, omdat we het hier over nestvlinders hebben. Dat wil zeggen dat je een nest met enkele jongen kunt hebben, en er een dag daarna op dit nest niets meer te

zien is. Belangrijk is dan dat je op moet letten of je eventuele ouders (niet) ziet voeren in de aanwezige begroeiing. Maar je zult begrijpen dat dit bij meerdere nest onbegonnen werk wordt. Je ziet namelijk niets dan alleen voerende ouders, maar van welk nest of over hoeveel jongen gaat het dan? Dus alles registreren en verder elke verandering noteren zodat je op het eind van het seizoen de gegevens kunt samenvoegen om toch tot een bepaald overzicht te kunnen komen.

Tabel. Gegevens van de Zwarte Sterns op het Groot Malpieven in 1997. E=ei; P=klein jong; J=groot jong. Totaal 12 nesten met 16 broedsels.

Dag	10	16	17	20	29	10	13	19	28	2	12	19
Maand	mei	mei	mei	mei	mei	juni	juni	juni	juni	juli	juli	juli
Nestnr.												
11							2E	2E	2E	2P	2P	2J
10						2E	2E	2E	2E	2P	1P	2J
9												
8			1E	1E	1E	1P	1P	2E	2E	2E	2J	
7						1E	1E	1E	1P			
6				2E	2E	2E	2P	2P	2P	2P		
5B						2E	2E	2E	2P	2P		
5A						2E	2E	2E				2J
5					2E	2E	2P	2P	2E	2E		
4						2E	2E	2P	2P	2P	2J	
3			2E	2E	2P	2P	2P	2P				1J
2	2E	2E	2E	2E	2P	2E	2E	2P				
1			1E	1E	1E	1P	1J	1E				

Ja dat is nog een volgende eigenschap van me, als ik dan eens schrijf, kan ik haast niet ophouden. Maar nu brei ik er toch een eind aan en doe jullie allen de groeten en voor dit jaar veel vogelplezier.

Experiment met gierzwaluwgeluid.

CHRIS MULDER

Sinds 7 jaar heb ik 3 nestkasten voor Gierzwaluwen aan mijn huis in de Rubinsteinlaan te Eindhoven hangen.

Twee jaar geleden heb ik eenmaal een Gierzwaluw in een kast zien gaan. Daarna had ik geen enkele activiteit meer gezien. De aanvliegroete is voor de Gierzwaluwen niet echt ideaal, aangezien er voor mijn huis een redelijk grote boom staat op het gemeentelijk trottoir.

In 1997 heb ik meegedaan met het experiment om te zien of het mogelijk is om Gierzwaluwen in een nestgelegenheid te lokken met behulp van geluid.

Tot mijn grote vreugde is er een paartje Gierzwaluwen in één van de kasten gaan broeden. Ze hebben met succes twee jongen grootgebracht.

Type luidspreker en de installatie.

Ik heb geen gebruik gemaakt van

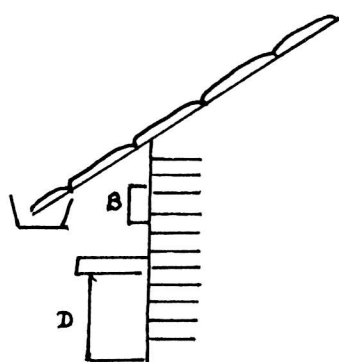
een tweeter, maar van een wat steviger en ook zwaarder type luidspreker. (Gegevens die erop staan: Monacor MSD-100, 50 W, max. / 8 Ohm)

De luidspreker heb ik ingebouwd in een zo klein mogelijk houten kastje. Maten binnenwerks: L 14.5 cm, B 8.5 cm, H 11 cm. De luidspreker heb ik tussen de nestkasten in onder de dakoverstek gehangen op ± 6 m. hoogte.

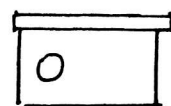
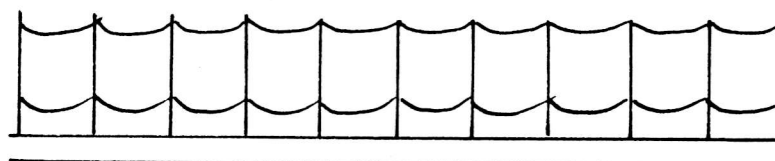
De luidsprekerdraad heb ik naar binnen geleid naar de zolder. Daar is de draad gekoppeld aan een Grundig radio-cassetterecorder. Als cassettebandje heb ik een endless tape gebruikt. Het geluid dat op de tape staat is afkomstig van CD no. 3 van de serie 'Tous les oiseaux d'Europe' die o.a. bij Vogelbescherming te koop is. Volgens mij is dit geluid opgenomen bij een Gierzwaluw die op het nest aanwezig is.

Rond half april heb ik alles geïnstalleerd aan de voorgevel.

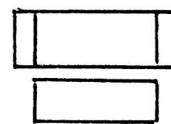
Situatieschets.

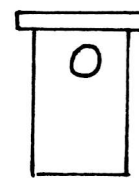
zijaanzicht

A

C

D

vooraanzicht

Richting vlieggaten: noord-oost.

Hoogte kasten: 5.5 m.

A. Kast (model 'schoendoos').

Maten binnenwerks: L 28 cm, B 17 cm, H 13 cm. Ø vlieggat 4.5 cm.

B. Luidsprekerkastje.

C. Kast (model 'Losser')

D. Kast (model 'spreeuwenkast').

Maten binnenwerks: L 15 cm, B 15 cm, H 23 cm. Ø vlieggat 5 cm.

Verloop van het seizoen.

Op 5 mei 1997 zag ik voor het eerst 4 Gierzwaluwen rondvliegen bij mij in de buurt.

De eerste 14 dagen waren er nog weinig Gierzwaluwen te zien en meestal zag ik ze redelijk ver van mijn huis.

Op 14 mei heb ik voor het eerst het bandje laten draaien om 19.00u. (± 20 min.) De volumeknop stond ergens tussen $\frac{1}{2}$ en $\frac{3}{4}$. Het weer was niet best en de temperatuur zo rond de 10 à 11 graden. Er was eigenlijk nauwelijks een Gierzwaluw te zien.

In de dagen hierna bleef het weer aan de magere kant. Nog steeds weinig Gierzwaluwen. Ik heb nog 2 keer 's avonds het bandje laten draaien tussen 20.00u en 20.30u.. Ook nu was er weinig activiteit. Dat is waarschijnlijk ook de reden dat ik de data vergeten ben op te schrijven.

Op 23 mei echter gebeurde datgene waar ik al een hele tijd op zat te wachten.

Het was 21.15u. Het was praktisch onbewolkt, de wind was noord met een kracht 3 à 4; temperatuur ± 12 graden.

Ik ging naar buiten om de auto in de garage te zetten. Op dat moment scheerde er een groepje van 5 Gierzwaluwen vrij laag over de daken. Ik rende snel naar boven om de recorder aan te zetten. Daarna weer vlug naar buiten om te zien wat er zou gebeuren. De 5 vogels reageerden vrijwel onmiddellijk. Ze vlogen krijzend langs de kasten. Twee van hen gingen zelfs even aan het luidsprekerkastje hangen.

Om 21.20u. vloog 1 Gierzwaluw kast D in. Om 21.25u. er weer uit. Het groepje bleef steeds rondvliegen. Om 21.30u. vloog er 1 in kast A. Er probeert er nog een om in kast A te gaan, maar deze werd niet toegelaten. Op deze avond heb ik de vogel van kast A er niet meer uit zien komen.

Om 21.40u. vliegt er weer één in kast D en deze blijft erin. De overige 3 Gierzwaluwen bleven nog een tijdje rondvliegen langs de kasten.

Ik heb tot 22.00u. staan kijken; de 3 waren toen verdwenen. De andere 2 zijn die nacht vermoedelijk in de kasten gebleven.

Na een paar dagen bleek dat een paartje zich gevestigd had in kast D. Regelmatig hoorde ik roepen vanuit de kast.

Op 31 mei deed ik nog een aardige waarneming om ± 9.00 u. Een Gierzwaluw kwam uit kast D, vloog een rondje en dook kast C in. Even later kwam hij er weer uit met wat nestmateriaal (kort geknipt gedroogd gras van het Pijpestrootje) in zijn bek. Hij maakte weer een rondje en ging kast D in. Even later zag ik dit nogmaals gebeuren, maar nu gingen ze met z'n tweeën. Ook heb ik er één kast A in zien gaan, maar deze bracht niets mee naar buiten.

In de maand juni heb ik natuurlijk vele malen in en uit zien vliegen bij kast D. Bij de andere kasten eigenlijk niets meer gezien.

Op 5 juli in kast D gekeken. Er zaten 2 juvenielen in van ± 5 dagen oud. Er was ook een adult aanwezig.

8 Juli. Er scheerden 's morgens om 7.30u. 2 Gierzwaluwen diverse malen vlak langs kast A. (Aanvliegen, gieren.) Misschien komen deze het volgende jaar !!

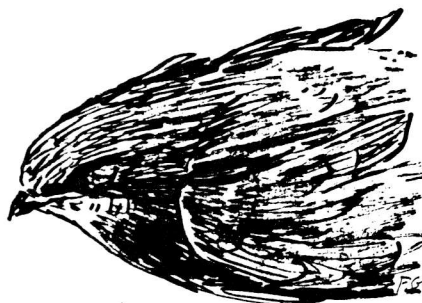
Op 10 juli zijn 's avonds om 19.00u. de 2 juvenielen en 1 adult geringd door Jan Wouters.

Na deze datum heb ik natuurlijk nog vaak gekeken naar het af- en aanvliegen van de adulten. Op 14 augustus zijn ze vermoedelijk uitgevlogen.

Met spanning kijk ik nu al uit naar het nieuwe seizoen!

Chris Mulder, Rubinsteinlaan 33, 5654 PC Eindhoven

Bosuilenonderzoek in de Zuiderkempen.

LUDO SMETS

Enkele leden van de Vogelwerkgroep De Kempen zijn in september 1997 naar een lezing geweest over uilen in België. Er heeft hierna een uitwisseling plaatsgevonden van gegevens over ons en hun bosuilenonderzoek. De wederzijdse bevindingen komen vrij aardig met elkaar overeen zoals blijkt uit het volgende uittreksel wat Pieter Wouters ontvangen heeft van Ludo Smets.

Inleiding

Het bosuilenbestand is in Vlaanderen zowat verdrievoudigd op een goede 10 jaar tijd. De voornaamste broedgebieden werden gevonden in het noorden van de provincie Antwerpen en Limburg (Turnhoutse Kempen en Limburgse Kempen) en concentraties in de provincie Brabant. Nu blijft de Bosuil alleen in Oost- en West-Vlaanderen een vrij schaarse broedvogel.

Werkgebied

Voor deze studie wordt het gebied beschouwd dat zich uitstrekt tussen denkbeeldige grenzen in het noorden bepaald door de E34, in het oosten door de grens met Belgisch en Nederlands Limburg, in het zuiden door de riviervallei van de Demer en in het westen door de verkeersas Zandhoven-Lier-Mechelen.

Tot '86 was de Bosuil in dit gebied een zeer zeldzame broedvogel met enkele gekende "strongholds" zoals: Hallaar-Hulshout (Averegten, Herenbossen), Berlaar-Herenthout (Kruiskensberg), Westerlo-Tongerlo (De Merodebossen, Abdijbossen), met 1 tot 5 leefeenheden, maar vooral Kasterlee-Lichtaart-Retie (Prinsenspark, Hoge Mouw), Postel (Ronde Put, Groot Bos, Abdijpark) en Averbode (Mariapark, Abdijbossen), met 5 tot 10 leefeenheden, in territoria van 20 tot 50 ha gemengd oud loofbos. Ook nu nog zijn deze plaatsen belangrijke bolwerken voor de Bosuil.

Broedplaatskeuze

Voor zijn voortplanting is de Bosuil afhankelijk van vrij grote hopen, meestal boomholten die ontstaan door inrotting, en die vooral nog te vinden zijn in oudere gemengde bossen. Verder maakt hij maar al te graag gebruik van oude nestholten van de Zwarte specht, oude kraaiennesten (of horsten) en durft hij te broeden in schoorstenen, oude stallen, zolders en muurnissen. Soms broed hij zelfs in konijnenpijpen of onder een omgevallen boom op de grond.

Buiten de 'betere' bossen heeft de Bosuil vooral gebruik gemaakt van de aangeboden nestkasten, zelfs die voor Torenvalken, om zich te vestigen.

Broedsucces

De cijfers zijn gebaseerd op 95 broedgevallen waarvan de jongen werden geringd. Het betreft bijna allemaal broedsels in nestkasten tussen 1984 en 1997 uit de regio gelegen tussen de gemeenten Heist o/d Berg, Aarschot, Tessenderlo en Meerhout.

25 % van deze broedgevallen komen uit de betere bolwerken en 75% van de uitbreidingsregio. Een opvallende vaststelling (maar niet abnormaal) is het verschil in aantal jongen. Broedsels uit de marginale regio hebben doorgaans 1-3 jongen die uit de betere gebieden 2-4. Het algemeen nestgemiddelde is respectievelijk 2.3 P/N ten opzichte van 2.8 P/N. In de marginale regio werden slechts 4 broedplaatsen gevonden die soms 4 jongen hebben. Algemeen ligt het laagste en het

hoogste nestgemiddelde van de broedplaatsen in de marginale regio op 1.0 - 3.3 tegenover 2.3 - 3.5 voor de betere broedplaatsen. ...

“Succes-story”

De areaalsuitbreiding van de Bosuil vanuit de bekende broedgebieden naar meer marginale regio's is voor het werkgebied (alsook in Belgisch Limburg) opvallend samengelopen met de toename van de Zwarte specht, die trouwens een uitstekende leverancier is van broedholten. Nochtans is de nestplaatskeuze van de Bosuil veel breder dan deze van de Zwarte specht, waardoor de aangroei iets sneller verlopen is.

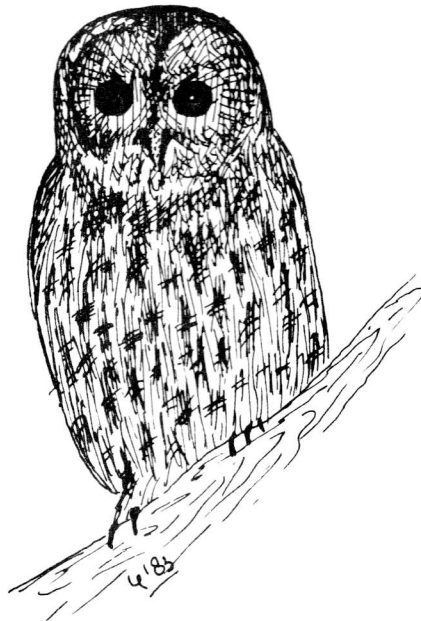
Zware stormen met veel windval in het begin van de jaren '90 hebben het ontstaan van afgeknakte bomen (met al vlug uitrotting van broedholten) en open plekken in dichtere bossen tot gevolg gehad, wat zeker in het voordeel van de Bosuil heeft gespeeld.

Een aantal opeenvolgende mildere winters, het ouder worden van de

bosbestanden, het verzieken van de populierenaanplantingen en het verspreiden van nestkasten hebben bijgedragen tot de uitbreiding.

Keerzijde

Aan deze succes-story voor de Bosuil is echter ook een keerzijde, een 'maar'! In de regio's die door de Bosuil werden ingenomen is bijvoorbeeld de populatie Ransuilen sterk teruggelopen. Niet zozeer omwille van voedselconcurrentie maar door het veel dominanter en agressiever gedrag van de Bosuil. (Vandaar mijn oproep om niet onbepaald nestkasten te voorzien voor de Bosuil.) Het toeleveren van nestkasten in dergelijke regio's geeft de Bosuil meer kansen, het overwogen weglaten van nestkasten in deze regio's geeft de voorkeur aan de Ransuil. Uiteraard kunnen we dit fenomeen niet enkel aan de Bosuil toeschrijven, ook de algemene toename van de dagroofvogels speelt hierin een rol door verhoogde nestplaatsconcurrentie!

BIJZONDERE WAARNEMINGEN IN DE KEMPEN IN 1997.

HANS HERMANS

Met dank aan allen die waarnemingen hebben doorgegeven. NB. Waarnemingen van leden binnen het kader van BSP-nb zullen ook aan het Sovon doorgegeven worden.

Dodaars

- 2 jan. 5 exx. Dommel Nederwetten (TG)
- 9 jan. 35 exx. Dommeldal bekendtelling (TG)
- 7 febr. 7 exx. Hoodonk (TG)

Geoorde Fuut

- voorjaar 8 paar Flaes/Kl. Flaes (GS)
- 1 april 4 exx. Soerendonks Goor (TG)

- 17 juni 12 exx. Malpie (TG)
- voorjaar 7-8 paar Malpie (HdL)

Aalscholver

- 3 jan. 10 exx. Eckartdal/Eindhoven (TG)
- 9 jan. 15 exx. Dommel/Eindhoven (TG)
- 14 jan. 35 exx. Insulindeln.E'hven (THM)
- 2 maart 50 exx. Slaappl. Soeterbeek (PT)
- 10 maart 50 exx. Veldhoven (HH)

- 16 maart 10 exx. Slaappl. Soeterbeek (PT)
- 31 maart 16 exx. Veldhoven (HH)
- 10 mei 7 exx. Malpie (PvdW,AL)
- 10 mei 5 exx. Ringselvennen (PvdW,AL)
- 25 okt. 11 exx. Cartierheide (PvdW,AL)

Roerdomp

- 9 maart 1 ex. Bergeijkse Visvijvers (JW)
- 9 april 1 ex. Beuven THM)
- 13 april 1 ex. Visvijvers Bergeijk (HV)
- 2 terr. Bergeijkse Visvijvers (TH)

- 10 mei 2 exx. Ringselvennen (PvdW,AL)
- 28 mei 2 exx. Valkensw. Visvijvers (THM)
- 11 juli 1 ex. Soerendonks Goor (TG,GV)

Woudaapje

- 5 juni 1 ex. roepend Visv. Bergeijk (GS)
- 11 juni 1 man Visvijvers Bergeijk (uit VJ)

- 6 en 11 juli 1 ex. Bergeijkse Visvijvers (DB)
- 1 terr. Bergeijkse Visvijvers (TH)

Kwak

- 30 juni 1 ad. Visvijvers Bergeijk (VJ)

Grote Zilverreiger

- april 2 exx. Beuven (logboek hut)
- 5-8 juni 1 ex. Beuven (DB)

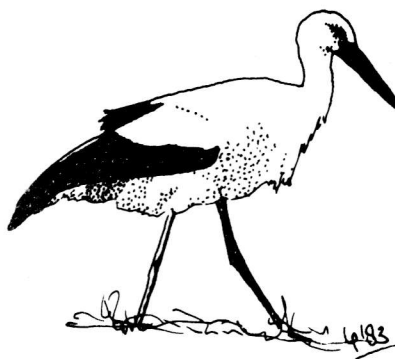
- 9 juni 1 ex. Beuven (TG,GV)
- 15 juni 1 ex. Goorven (GS)

Zwarte Ooievaar

- 24 aug. 1 ex. Beuven (IVN-Nuene)
- 1 sept. 1 ex. Beuven (PG)

Ooievaar

- 29 maart 1 ex. overvliegend (THM)
- 31 aug. 1 ex. Reuselse Moeren (HV)
- 6 sept. 1 exx. trektepost Strabrecht (TG,GV,e.a.)

Wilde Zwaan

- 6 jan.-11 febr. 2 exx. Hooidonk (TG,GV)
- 14 febr. 13 exx. Soerendonks Goor (TG)

- 3 maart 16 exx. Soerendonks Goor (TG)
- 14 dec. 6 exx. Beuven (GV)

Zwarte Zwaan

- 3 maart 2 exx. Landsard (BJ)
- 8 juni 2 exx. Soerendonks Goor (TG)
- 21 juni 1 ex. Ekkersweijer (GV)

- 3 juli 1 ex. Ringselvennen (HH,THM)
- 19 nov. 1 ex. Valkensw. Visvijvers (THM)

Rietgans

- 14 febr. 1 ex. Soerendonks Goor (TG)
- 16 febr. 1 ex. Reuselse Moeren (JW)

Grauwe Gans

- 31 jan. 8 exx. Eckartdal (TG)
- broedgeval Valkenhorst (MdB)

Canadese Gans

- 9 en 10 jan. 29-31 exx. Dommeldal/Nederwetten (GV,TG)
- 14 febr. 1 ex. Soerendonks Goor (TG)
- 15 april 1 ex. Soerendonks Goor (TG)

Brandgans

- 9 jan. 1 ex. Dommel/Nederwetten (GV,TG)

Nijlgans

- 4 jan. 1 ex. Sterkselse Aa Heeze (HH)
- 6-11 jan. 2-3 exx. Hooidonk (TG)
- 9 jan. 5 exx. Dommeldal Nederwetten (TG)
- 7 febr. 7 exx. Hooidonk (TG)
- 8 maart 6 exx. Dommel O Eindhoven (TG)
- 9 apr. 1 pr+≥5 juv. Dunsedijk L. Mierde(JW)
- 13 april 1 ex. Tongelreep Achels.Kluis (HH)

- 13 april 2 exx. Baronie Cranendonk (HH)
- 30 april 2 exx. Witven (HH)
- voorjaar 4 - 5 paar Flaes/Kl. FLaes (GS)
- 19 mei 2 exx. Beuven (TG)
- 8 en 28 juni 1 ex. Beuven (HH)
- 20 sept. 4 exx. trektelpost (HH, e.a.)
- 19 dec. 2 exx. Aqua Best (TG)

Bergeend

- 5 febr. 1 ex. Zandvang Hanevoet (HH)
- 25 febr. 1 ex. De Utrecht (PG)
- 1 april 1 paar Beuven (TG)
- 3 april 1 paar Soerendonks Goor (TG)

- 27 mei 1 paar Achelse Kluis (TG)
- 15 juni 1 paar + juv. Goorven (GS)
- 5 aug. 1 ex. Oudmeer Son (GV)

Mandarijneend

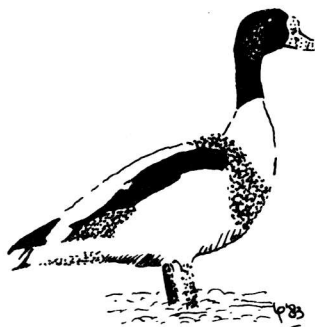
- 6 april 1 paar Ekkersweijer (HH)
- 26 april 1 paar Ekkersweijer (TG)
- broedgeval in bosuilenkast te Knegsel, 12 mei verstoord (GS)

Smient

- 2 en 5 febr. 1 man Zandvang Hanevoet (HH)
- 3 maart 15 exx. Soerendonks Goor (TG)

Krakeend

- 11 nov. 108 exx. Soerendonks Goor (THM)

Wilde Eend

- 11 jan. 175 exx. Dommel Veldhoven (HH)
- 30 nov. 1273 exx. De Utrecht (PG)

Pijlstaart

- 1 april 3 exx. Beuven (TG)
- 3 april 1 ex. Soerendonks Goor (TG)
- 19 dec. 1 ex. Aqua Best (TG)

Zomertaling

- 23 maart 3 exx. Beuven (GV)

Slobeend

- 1 april 32 exx. Soerendonks Goor (TG)
- 10 mei 4 exx. Landschot (TG)
- 30 nov. 16 exx. De Utrecht (PG)

Witoogeend

- 1 tot 8 febr. 1 man Zandvang/Hanevoet (GV, HH, TG e.a.)
- 23 febr. 1 ex. Soerendonks Goor (DB)
- 1 maart 1 ex. Aqua Best (GV)
- 19 maart 1 vr. Karpendonk (PT)
- 13 april 1 man Gr. Malpieven (HH)
- 10 mei 1 man Malpie (PvdW,AL)
- vanaf 19 okt. 1 ex. Aqua Best (GV,DB)
- 18 nov. 1 ex. Aqua Best (TG)
- 20 dec. 1 ex. Aqua Best (GV)

Eidereend

- 27 sept. 1 vr. tussen groep Wilde Eend Tongelreep/Achelse Kluis (HV)

Brilduiker

- 2 febr. 1 paar Zandvang Hanevoet (HH)
- 14 febr. 11 exx. Keelven/Somerense H. (TG)
- 28 febr. ? Aqua Best (TG)
- 9 maart 1 vr. Flaes (HV)

Nonnetje

- 3 jan. 1 vr. Groote Aa/Heeze (THM)
- 6 jan. 5 exx. Hoodonk (TG)
- 9 jan. 23 exx. Dommel Nederwetten (GV, TG)
- 11 jan. 5 exx. Hoodonk (TG)
- 11 jan. 1 paar Dommel Veldhoven (HH)
- 2-8 febr. 1-2 vr. zandv. Hanevoet (THM, HH)
- 20 dec. 1 vr. Aqua Best (GV)

Grote Zaagbek

- 3 jan. 5 exx. Eckartdal (TG)
- 6 jan. 3 exx. Hoodonk (TG)
- 9 jan. 20 exx. Dommel Nederwetten (TG, GV)
- 10/11 jan. 5-6 exx. Hoodonk (TG)
- 11 jan. 2 vr. Dommel Veldhoven (HH)
- 18 jan. 2 exx. Zandvang Hanevoet (TG)
- 26 jan. 3 exx. Neterselse Heide (HV)
- 2 febr. 2 vr. 1 man Zandvang Hanevoet (HH)
- 5 febr. 4 vr. Zandvang Hanevoet (HH)

Rosse Stekelstaart

- 15 t/m 28 juni 1 man Flaes (GS)

Wespendief

- 10 mei 1 ex. Buikheide (BH)
- 10 mei 1 ex. Soerendonks Goor (PvdW, AL)
- 28 mei 1 ex. Valkenhorst (THM)
- 1 terr. Strabrecht (JEK e.a.)
- 3 juli 1 ex. Ringselvennen (HH, THM)
- 6 juli 2 exx. Vliegveld Eindhoven (HH)
- 6 sept. 1 ex. trektelpost Strabrecht (GV, e.a.)
- 11 sept. 1 ex. Veldhoven (HH)
- 20 sept. 2 exx. Strabrecht (THM)

Zwarte Wouw

- 27 april 1 ex. boven Reusel (HV)

Rode Wouw

- 21 sept. 1 ex. Strabrecht (uit VJ)
- 18 okt. 1 ex. Reuselse Moeren (JWij)

Zeearend

- 7 jan. 1 ex. overvliegend Akkereind/Veldhoven (MZ)
- 7 jan. 1 ex. overvliegend De Hogt/Veldhoven (THM)

Bruine Kiekendief

- 28 juni 1 onv. man Soerendonks Goor (HH)
- 3 juli 1 onv. man Soerendonks Goor (HH)
- 3 juli 1 vr. Soerendonks Goor (HH)
- 3 juli 1 paar Ringselvennen (HH, THM)

Blauwe Kiekendief

- 1 jan. 1 vr. Ekkersrijt (GV)
- 7 jan. 1 vr. Strabrecht (via TG)
- 11 jan. 1 man Goorland Bladel (JW)
- 11 jan. 1 m. Dommelbeemd Veldhoven (HH)
- 13 jan. 1 man + 1 vr. Strijpse Kampen (TG)
- 26 jan. 1 man Neterselse Heide (JNM)
- 9 febr. 2 vr. Neterselse Heide (JNM)
- 25 febr. 1 ex. De Utrecht (PG)
- 1 maart 1 vr. Neterselse Heide (JNM)
- 7 en 14 maart 1 vr.+1 man Neterselse Heide (JNM)
- 15 maart 1 vr. Hapertse Heide (HH)
- 20 maart 1 man Strijpse Kampen (PB)

Grauwe Kiekendief

- 3 juni 1 ex. Soerendonks Goor (DB)

Buizerd

- 1 albino ex. De Verloren Hoek Eersel (uit VJ)

Visarend

- 8 april 1 ex. Oirschotse Heide (PG)
- 10 mei 1 ex. Ringselvennen (PvdW,AL)
- 28 mei 2 exx. Valkensw. Visvijvers (THM)
- 28 mei 1 ex. Beuven (VJ)

Roodpootvalk

- 1 maart 1 vr. Strijpse Kampen (TG)
- 2 juni 1 ex. Strabrecht (DB)

Smelleken

- 10 febr. 1 man Reuselse Moeren (HV)

- 11 juli 1 vr. Soerendonks Goor (TG)
- 23 juli 1 vr + 1 man Oirschotse Heide (TG)
- 21 aug. 1 vr. Beuven (TG)

- 23 maart 1 man + 1 vr. Beuven (GV)
- 27 maart 1 man Neterselse Heide (JNM)
- 28 maart 1 paar Strabrecht (THM)
- 29 maart 1 vr. Hapertse Heide (HH)
- 31 maart 1 vr. Neterselse Heide (HV)
- 1 april 1 man + 1 vr. Neterselse Heide (HV)
- 1 april 1 vr. Beuven (TG)
- 6 april 1 vr. Neterselse Heide (HV)
- 9 juni 1 vr. Strabrecht (THM)
- 6 sept. 1 man trektelpost Strabrecht (TG e.a.)
- 15 nov. 1 man + 1 vr. trektelpost Strabrecht (TG e.a.)
- 14 dec. 1 vr. Beuven (GV)

Boomvalk

- 20 april 1 ex. Neterselse Heide (HV)
- 7 mei 1 ex. Akkereind Veldhoven (HH)
- 6 juni 2 exx. Groote Heide Leenderbos (HH)
- 3 terr. Strabrecht (JEK e.a.)
- geslaagd broedgeval Nat. Lab. (WW)
- geslaagd broedgeval ten NW van Groot Goor/Steensel (GS)
- 17 aug. 1 ex. Neterselse Heide (HV)
- 24 aug. Soerendonks Goor (TG)
- 18 sept. 1 ex. Vlasroot (WD)

Slechtvalk

- 12 jan. 1 ex. langs weg België naar Eersel (uit PD)
- 27 sept. 1 ex. Beuven (THM)
- 14 dec. 1 juv. bij Grote Cirkel Reusel (JW)

Kwartel

- 28 mei 1 ex. weiland bij Valkenhorst (THM)
- 9 juni 1 roepend man Beuven Reusel (JW)
- 11 juni 1 ex. Eindhoven (VJ)
- 3 terr. Strabrecht (JEK e.a.)
- 6 juli 1 ex. Beuven (GV)

Kraanvogel

- 6 maart 30 exx. Eindhoven (VJ)

Kleine Plevier

- 28 maart 1 paar Ekkersrijt (GV)
- 1 april 2 exx. Beuven (TG)
- 10 april 3 exx. Aqua Best (TG)
- 13 april 4 exx. ind.terrein Acht (TG)
- 17 april 1 ex. Landschot (PG)
- 30 april 2 exx. Ekkersrijt (TG)
- 8 mei 1 ex. Ekkersrijt (TG)
- 19 mei 2 exx. Beuven (TG)
- 8 juni 2 exx. Beuven (HH)
- 9 juni 3 exx. Beuven (TG)
- 28 juni 3 exx. Starven (HH)

Bontbekplevier

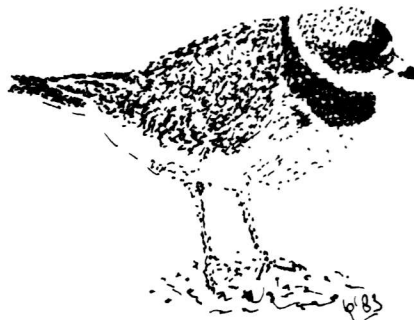
- 8 juni 2 exx. Beuven (HH)
- 9 juni 1 ex. Beuven (TG)

Temmincks Strandloper

- 28 mei 2 exx. Beuven (VJ)

Bonte Strandloper

- 9 juni 4 exx. Beuven (TG, GV)
- 27 sept. 3 exx. Beuven (THM)
- 11 en 18 okt. 1 ex. Beuven (TG, BJ, HH)

Kemphaan

- 23 maart 1 ex. Beuven (GV)
- 10 mei 2 exx. Landschot (TG)
- 19 mei 2 exx. Beuven (TG)
- 19 aug. 1 ex. Beuven (TG)

Bokje

- 11 okt. 2 exx. Beuven (TG)

Watersnip

- 19 aug. 20 exx. Beuven (GV)
- 20 sept. 1 ex. trektelpost Strabrecht (HH e.a.)

Houtsnip

- 28 febr. 1 ex. Braambos Westerhoven (PWu)
- 1 maart 1 ex. Neterselse Heide (HV)
- 18 maart 1 ex. Keersopperdreef (PWu)

- 7 nov. 1 ex. Ph. de Jong park Eindhoven (TG)
- 6 dec. 1 ex. Ekkersrijt Eindhoven (GV)

Regenwulp

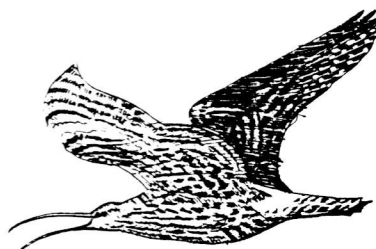
- 27 april 175 exx. Landschot (PG)
- 10 mei 25 exx. Landschot (TG)

Wulp

- 25 febr. 100 exx. Landschot (PG)

Zwarte Ruiter

- 3 mei 1 ex. Landschot (PG)
- 10 mei 1 ex. Landschot (TG)

Tureluur

- 26 april 3 exx. Landschot (PG)
- 3 mei 8 exx. Landschot (PG)

- 8 juni 1 ex. Beuven (GV)
- 20 sept. 1 ex. tr.telpost Strabrecht (HH e.a.)

Poelruiter

- 26 april 5 exx. Landschot (PG)

Groenpootruiter

- 27 april 3 exx. Landschot (PG)
- 10 mei 2 exx. Landschot (TG)

- 27 juli 1 ex. Strabrecht (TG)
- 7 aug. 5 exx. Landschot (PG)

Witgatje

- 19 april 1 ex. Groot Meer (BH)
- 27 juni 1 ex. Leenderbos (TG)
- 12 juli 2 exx. Oudmeer Son (GV)

- 19 aug. 2 exx. Beuven (GV)
- 24 aug. 1 ex. Soerendonks Goor (TG)

Bosruiter

- 11 juli 1 ex. Soerendonks Goor (TG)
- 19 aug. 4 exx. Beuven (TG,GV)
- 21 aug. 2 exx. Beuven (TG)

Oeverloper

- 10 mei 3 exx. Landschot (TG)
- 22 mei 2 exx. Groot Meer (BH)

Zwartkopmeeuw

- 8 juni 2 exx. Soerendonks Goor (TG)

Dwergmeeuw

- 19 april 1-5 exx. Aqua Best (GV,TG)
- 25 april 4 exx. Aqua Best (TG)

Ringsnavelmeeuw

- 15 en 16 febr. 1 ex. Aquabest (TG,MR,NvH)
 - 16 febr. 1 ex. Soerendonks Goor (FM)
- beide waarnemingen niet erkend door DBA !

Grote Mantelmeeuw

- 5 jan. 2 exx. Strabrecht (TG)

Visdiefje

- 10 mei 1 ex. Ringselvennen (PvdW,AL)

- 3 juli 1 ex. Ringselvennen (HH, THM)

Noordse Stern

- 10 mei 1 ex. Ringselvennen (PvdW,AL)

Witwangstern

- 10 mei 1 ex. Ringselvennen (PvdW,AL)

Zwarte Stern

- 10 mei 1 ex. Landschot (TG)

- 10 mei 2 exx. Ringselvennen (PvdW,AL)

- 10 mei 4 exx. Soerendonks Goor (PvdW,AL)

- 28 mei 2 exx. Reuselse Moeren (HV)

Witvleugelstern

- 3 mei 1 ad. Soerendonks Goor (VJ)

Koekoek

- 15 april 1e waarneming Soerendonks Goor (TG)

Kerkuil

- 9 juni 1 ex. kerk Oerle (TG)

- 8 juli 2 exx. kerk Oerle (TG)

IJsvogel

- 3 maart 1 ex. Philips Visvijvers Veldhoven (HH)

- 19 nov. 1 ex. Visvijvers Valkenswaard (THM)

(3 waarnemingen hier 's zomers)

Hop

- ? aug. 1 ex. bij Drie Bruggen (via HdL)

- 1 sept. 1 ex. gemeentewerf Someren (via THM)

(deze is waarschijnlijk ook nabij Beuven gezien)

Draaihals

- 27 april 1 ex. Herbertusbossen (THM e.a.)

- 1 terr. Strabrecht (JEK e.a.)

Middelste Bont Specht

- 20 nov. 1996 tot 9 maart 1 man ? (THM,DB e.a.)

- 8 jan. 2 man Herbertusbossen (THM)

Kuifleeuwerik

- 1 jan. 7 exx. Ekkersrijt (TG)

- 3 terr. Veldhoven (GK)

- 2 terr. Eindhoven (GK)

Oeverwaluw

- 10 april 1e 2 exx. Ekkersweijer (TG)

- 17 juni 15 exx. Malpie (TG)

- 12 nesten Malpie (HdL)

- 11 juli 1 ex. Soerendonks Goor (TG)

- 7 okt. 1 ex. Soerendonks Goor (TG)

Boerenwaluw

- 18 okt. 7 exx. trektelpost Strabrecht (GV e.a.)
- 3 nov. 3 exx. Aqua Best (TG)

Duinpieper

- 20 april 1 ex. Patersgronden (GV)
- 6 sept. 1 ex. trektelpost Strabrecht (TG,GV,e.a.)

Boompieper

- 12 april 1 ex. Strabrecht (THM)

Waterpieper

- 3 maart 1 ex. Dommelbeemden Veldhoven (HH)
- 23 maart 1 ex. Beuven (GV)
- 13 okt. 1 ex. Akkereind Veldhoven (HH)

Gele Kwikstaart

- 26 april 1 ex. Strijpse Kampen (TG)
- 23 juni 6 exx. Strijpse Kampen (TG)

Grote Gele Kwikstaart

- 25 okt. 1 ex. Cartierheide (PvdW,AL)
- 3 nov. 1 ex. Aqua Best (TG)
- 8 nov. 1 ex. Aqua Best (GV)

Pestvogel

- 26 okt. Eindhoven (DB)

Paapje

- 26 april 2 exx. Strabrecht (THM)
- 17 mei 1 ex. Strabrecht (THM)
- 19 aug. 2 exx. Beuven (GV,TG)

- 6 sept. 1 ex. trektelpost Strabrecht (TG,GV)
- 9 sept. 1 ex. Beuven (TG)

Tapuit

- 26 april 4 exx. Strabrecht (THM)
- 24 mei 1 paar Strijpse Kampen (TG)
- 1 terr. Spinsterberg (MdB)

- 1 terr. Strabrecht (JEK e.a.)
- 11 sept. 1 ex. Esp Eindhoven (TG)

Beflijster

- 4 okt. 1 ex. trektelpost Strabrecht (GV,TG e.a.)
- 25 okt. 1 ex. Plonderijen Reusel (PvdW,AL)

Kramsvogel

- 15 april 75 exx. Soerendonks Goor (TG)

Sprinkhaanrietzanger

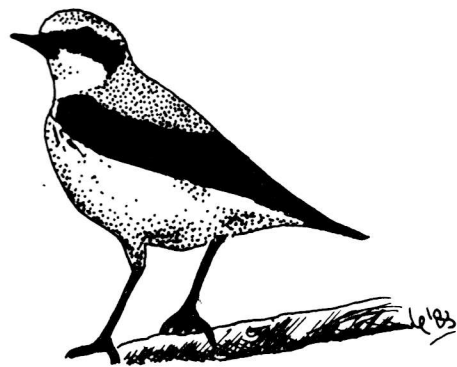
- 1 terr. Cartierheide (MB)

Spotvogel

- 15 mei 1 ex. (HH)

Grasmus

- 21 april 1 ex. Veldhoven (HH)

Tijftjaf

- 28 febr. 1 ex. Eindhoven (HM)
- 9 dec. 1 ex. De Braken (JW)

Fitis

- 3 april 1 ex. Veldhoven (HH)

Withalsvliegenvanger

- 3 mei 1 ex. Plateaux (IVN-Heeze)

Bonte Vliegenvanger

- 26 april 1 ex. Knegsel (GS)
- 5 mei 2 exx. zingend Knegsel (GS)

Baardmannetje

- 10 mei 1 ex. Ringselvennen (PvdW,AL)

Glanskop

- 1 terr. Cartierheide (MB)

Boomklever

- 3 jan. 1 ex. Eckartdal (TG)
- 6 maart 1 ex. Parklaan/Eindhoven (WD)
- 15 maart 2 exx. Koningshof (TG)

Taigaboomkruiper

- 26 dec. 1 ex. Nederwetten (DB)

Buidelmees

- 4 april-2 juni broedgeval 5 juv. Ekkersweijer (TG,GV e.a.)
- 23 april 2 exx. Cartierheide (MB)
- 1 broedgeval Budel-Dorplein (WB)

Klapekster

- 15 maart 2 exx. Hapertse Heide (HH)
- 6 april 1 ex. Strabrecht (THM)
- 19 okt. 1 ex. Plateaux (TG)

Europese Kanarie

- 7 februari 3 exx. Molenstraat Heeze (THM)
- 5 maart 4 exx. Molenstraat Heeze(THM)
- 1-2 terr. Reusel (PW, JW)

Putter

- 4 jan. 4 exx. Ekkersrijt (GV)
- 11 jan. 14 exx. Dommelbd. Veldhoven (HH)
- 20 jan. 60 exx. Akkereind Veldhoven (HH)
- 20 sept. 4 exx. trektelpost Strabrecht (oaGV)
- 4 okt. 1 juv. De Braken Reusel (JW)

Frater

- 18 okt. 2 exx. trektelpost Strabrecht (GV,HH e.a.)

- 13 mei 2 exx. Koningshof (TG)
- 24 mei 1 paar Eindhoven (GV)

- 3 sept. 6 exx. De Hertgang (TvdV,HH)
- 28 nov. 2 exx. Eckartdal (TG)

- 25 okt. 2 exx. Cartierheide (PvdW,AL)
- 29 okt. 1 ex. Strabrecht (THM)
- 22 dec. 1 ex. bij Goorven (GS,PG)

- 4 okt. 3 exx. op Klis Reus. Moeren/grens (JW)
- 18 okt. 12 exx. trektelpost Strabrecht (GV)
- 19 okt 2 exx. Plateaux (TG)
- 23 okt. 1 ex. Ploegstraat Eindhoven (TG)
- 25 okt. 3 exx. Cartierheide (PvdW,AL)

Barmsijs

- 1 jan. 2 exx. Ekkersweijer (GV)
- 2 jan. 60 exx. Prov.weg/Veldhoven (HH)
- 9 jan. 90 exx. Domm.Nederwetten (GV,TG)
- 16 jan. 15 exx. Fakkellaan/Eindhoven (TG)

- 28 nov.-12 dec. max 4 exx. Woldberglaan/
Eindhoven (TG)
- 22 dec. 3 exx. De Utrecht (PG)

Kruisbek

- 25 juni 20 exx. naar ZW Landschot (JW)
- 25 okt. 21 exx. Cartierheide (PvdW,AL)
- 22 dec. 33 exx. De Utrecht (PG)

Goudvink

- 16 febr. 1 paar Herbertusbos (THM)
- 3 sept. 1 paar De Hertgang (TvdV,HH)

Appelvink

- 18 jan. 4 exx. Eindhoven (GV)
- 6 t/m 16 febr. 6-15 exx. Fakkellaan/Eindhoven (TG,THM,HH)
- 22 juli 1 ex. Ph. van Lenneppark Eindhoven (HH)
- 7 en 27 dec. max. 8 exx. (TG)

Ijsgors

- 18 okt. 2 exx. trektelpost Strabrecht (GV,HH e.a.)

Ortolaan

- 20 sept. 1 ex. trektelpost Strabrecht (JEK,GV e.a.)

Dwerggors

- 1 nov. 1 ex. Strabrecht (DB)

Gestreepte Babax (volierevogel)

- vanaf 14 aug. 1 ex. Heeze (THM e.a.)

Waarnemers:

AL = Alma Leeghwater
BH = Buikheideteam
BJ = Ben Jacobs
DB = Dutch Birding
GK = "Grote Kaart"
GS = Geert Sanders
GV = Gerrit Vink
HdL = Harry de Louweren
HH = Hans Hermans
HM = Henk Munsters
HV = Hans Verdaat
JEK = Jan-Erik Kikkert
JNM = JNM Bladel
JW = Jan Wouters
JWij = Jaak Wijnants
LVo = uit Limburgse Vogels
MB = Marco Bakermans

MdB = Mari de Bijl
MR = Martijn Renders
MZ = Marjan Zondag
NvH = Niels van Houten
PD = uit Pandion
PG = de Peregrijn
PvdW = Pierre van der Wielen
PW = Pieter Wouters
PWu = Piet Wuyts
TH = Tom Heijnen
THM = Ton Hermans
TvdV = Tonny van der Vleuten
VJ = het Vogeljaar
WB = Wil Beeren
WD = Wim Deeben
WW = Wiebe Witteveen

KNIPSEL KRANT

Knipseladres: SANSOVINOSTRAAT 24, 5624 JX EINDHOVEN.

Samenstelling: HUUB KNUBBEN

8 - DINSdag 5 MEI 1998 Ekv. Jagbled

Kievitseierenraper Meindert Posthuma laat een ei zien.

EO 23 april '98
Krant in de Kiev!

'Laat mij liggen', stond er bij het ei

Weet je wat pas een slimme vogel is? De Kievit. Tenminste, dat zegt Meindert Posthuma (73) uit Leeuwarden. En hij kan het weten. Posthuma heeft als hobby Kievitseieren rapen. „De mannetjes Kievit probeert je constant om de tuin te leiden. In principe is iedereen die een Kievitsnest nadert een vijand. De Kievit probeert je altijd van het nest weg te lokken”, vertelt Posthuma. „De eerste vijand van de Kievit is de kraai. Deze vogel laat zich niet zo snel foppen. Als Kievitseierenraper moet je dus ook goed op de kraaien letten”, voegt hij toe. De Kievit is een echte weidevogel. Hij zoekt een vochtig landschap met veel gras. „Daarom komen ze zo graag naar Friesland”, vertelt Posthuma. „De Kievit nestelt zich nooit

dicht bij de sloot, maar bij droge greppels op het land. Daar kan hij beter wegslopen. Ze maken ook meerdere nesten, om vijanden te foppen.” Vroeger was Kievitseieren rapen een nationale sport. Nu mag het bijna nergens meer. „Er zijn niet meer zoveel Kieviten. Doordat er veel machines zijn gekomen, krijgt de vogel bijna geen rust meer. In Friesland hebben we de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW) die voorwaarden maakt voor het eieren zoeken.” Vroeger werd het eerste ei dat gevonden werd aan de koningin gegeven. Twintig jaar geleden is deze traditie gestopt. Er kwamen steeds meer mensen die tegen deze vorm van sport waren. „Het milieu wordt steeds belangrijker. Ik denk dat Kievitseieren zoeken een zachte

dood sterft”, zegt de raper. Soms heeft Posthuma zelf ook wel moeite om een ei mee te nemen. „Als ik een vol nest vind met vier eieren die met de punt naar elkaar toeliegen, laat ik het soms intact. Ik heb ooit een ei gevonden waar een briefje onder lag met de tekst: 'Laat mij liggen.' Waarschijnlijk heeft degene die dat nest ontdekte het ei niet meegenomen omdat hij of zij het zelig vond of zo. Ik heb het ei toen wel meegenomen.” Het seizoen om Kievitseieren te rapen begint begin maart en eindigt de eerste week van april. Posthuma vindt gemiddeld 30 eieren per week. Een aantal verkoopt hij en een aantal geeft hij weg aan vrienden en kennissen. „Die eten ze op. Je moet ze ruim tien minuten koken. Ikzelf vind Kievitseieren niet zo lekker”, aldus de raper.

Kievitseien laten liggen

Op de pagina Krant in de KLAS (ED 23 april) stond een artikel over de Kievitseierenraper Meindert Posthuma. Op de foto wordt de trotse vinder omringd door een tiental argeloze kinderen die het eitje in zijn pet natuurlijk heel interessant vonden. Binnen Europa is Nederland het enige land waar het rapen van Kievitseieren nog legaal plaatsvindt. Nederland is door het Europese Hof echter al jaren geleden hiervoor ter verantwoording geroepen. Het is een strafbaar feit, omdat de Kievit in Europa een beschermde vogelsoort is. Je moet in Nederland nog wel schriftelijk toestemming van de boer hebben om op zijn land te mogen komen, en verder wordt een raper geacht om vanaf 9 april aan nazorg te doen.

De weidevogels kunnen zich niet meer aanpassen en hun aantal loopt drastisch terug. Desondanks zijn er nog mensen die menen dat het rapen van Kievitseieren in het begin van het broedseizoen geen kwaad kan. In principe heeft een Kievit één broedsel per jaar. Wanneer je dit vroege legsel weghaalt, zet je de vogel op biologische achterstand. Jonge Kieviten die van het eerste vroege legsel afkomstig zijn, gaan het volgende broedseizoen (hun tweede levensjaar) al aan de voortplanting deelnemen. Kieviten die afkomstig zijn van een noodgedwongen vervolglegsel, doen dat pas doen in hun derde levensjaar. En wanneer Kieviten hun jongen vroeg in het broedseizoen groot kunnen brengen, dan begint er nog een aantal aan een tweede broedsel.

Van de gehele Europese populatie Kieviten broedt de helft in Nederland. Ons dichtbevolkte land heeft kennelijk een combinatie van specifieke factoren waardoor weidevogels (voorheen steppevogels) worden aangetrokken. We hebben voor deze vogels dus een verantwoordelijkheid. Juist in Nederland gaat veel broed-areaal voor weidevogels verloren door verlaging van het grondwaterpeil, stadsuitbreiding en aanleg van industrieparken en wegen. Door de intensieve landbouw en veeteelt met de daarbij behorende gemechaniseerde technieken gaan veel legfels verloren.

Laat de eierappers hun kennis en energie aanwenden om meteen in het vroege voorjaar aan nestbescherming te doen, in plaats van eerst te vernielen wat ze later moeten beschermen. Ook in Noord-Brabant is een groeiend leger van vrijwilligers actief om, samen met welwillende boeren, vanaf het begin van het broedseizoen aan echte weidevogelbescherming te doen. Ik denk dat het Eindhovens Dagblad op een pagina, die bedoeld is voor de jeugd, uit educatief en opvoedkundig oogpunt beter andere artikelen kan plaatsen.

PEER BUSINK

'Rijkswaterstaat maakt vogelnestjes langs A 15 kapot'

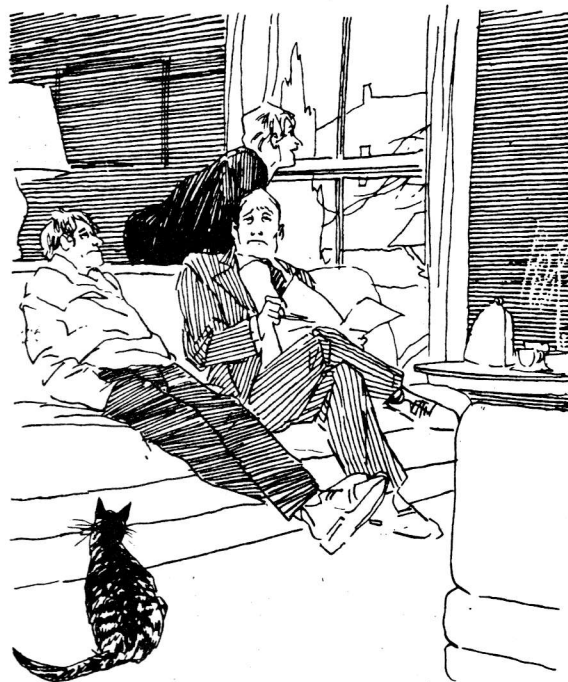
ANP
AMSTELVEEN

De Faunabescherming heeft het Openbaar Ministerie in Rotterdam gevraagd vervolging in te stellen tegen Rijkswaterstaat, omdat die dienst het broed- en voortplantingsseizoen van vogels ernstig verstoort door de aanleg

van de Betuwelijn. Door langs de A 15 massaal bomen en struiken te rooien worden op grote schaal nesten vernield van zangvogels, buizerds, groene spechten en vleermuizen, zegt de natuurbeschermingsorganisatie.

Volgens Faunabescherming handelt Rijkswaterstaat in strijd met de Vogelwet, de Natuurbeschermingswet en de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren. De werkwijze in deze periode van het jaar getuigt volgens Faunabescherming van een gebrek aan normbesef. Met het rooien van struikgewas en bomen zet Rijkswaterstaat de eerste stappen voor de aanleg van de Betuwelijn en de Calandtunnel.

MENSEN ONDER ELKAAR

"ACH, WAT SNOEZIG. EEN ROOBBORSTJE."

Onderdak voor gierzwaluwen

Eindhoven - De bewoners van de Hagenkampweg Noord in Eindhoven krijgen er een aantal bijzondere buurtgenoten bij. Bij de renovatie van de daken wordt namelijk nestruimte ingecalculleerd voor de Gierzwaluw. In oude huizen zijn meestal genoeg gaatjes te vinden om in te nestelen voor diverse soorten vogels. Soorten als Gierzwaluw en Huismus zijn in Nederland voor het grootste deel van dit soort holten afhankelijk. Ondanks het snel stijgend aantal huizen, gaan deze soorten echter achteruit. Gebrek aan netsplaatsen speelt hierbij een belangrijke rol. Daarom proberen natuurgroepen bij dakrestauraties aandacht te vragen voor de aanleg van nestgelegenheden. In de buurt rond het Napoleonsplein is dit nu heel goed van de grond gekomen. Inhoudelijk wordt het project getrokken door mensen van Stadsnatuur.

en Vogelwerkgroep de Kempen, commissie Stadsvogelwerkgroep. Naar aanleiding van verhalen en ideeën vanuit de natuurgroepen heeft Bouwbedrijf Verhoeven zelf 33 pannen gefinancierd en neemt ook het plaatsen voor rekening. Kovos Architecten sponsort de de nestbakjes.

Enkele groepen pannen zijn al eerder gelegd en blijken succesvol. Zowel de gierzwaluw als de Huismus maken er gebruik van. De bewoners zijn ook enthousiast. De vogels verlevendigen de wijk en bij gierzwaluwen is er geen sprake van overlast, omdat het hele schone vogels zijn. De onderkomens zijn ruimschoots op tijd; gierzwaluwen pas eind april, begin mei terug uit het zuiden. Maar als slaapplaatsen voor mussen zullen ze voor die tijd al goed kunnen die-

Trompetter Eindhoven 0-2-98

Deelprojectleider Marco Bakermans van Rijkswaterstaat:

„Poot van Metz moet stadsboulevard worden”

Door Patrick Wierck

DEN BOSCH - Met een opzichter van Natuurmonumenten ben ik ooit naar knooppunt De Hogt wezen kijken. De Hogt is het drukst bezochte natuurgebiedje van Nederland, zei die man. Er komen per dag wel 100.000 mensen langs. Marco Bakermans (37) uit Eersel is deelprojectleider bij Rijkswaterstaat in Den Bosch. Hij was betrokken bij de Trajectnota Tangenten Eindhoven voor het onderdeel Natuur en Landschap. In de nota staat hoe de snelwegen bij Eindhoven verbeterd kunnen worden. Binnen Rijkswaterstaat staat Bakermans voor de belangen van de natuur. „Rijkswaterstaat is wat dat betreft een afspiegeling van de maatschappij”, zegt hij. „Je hebt mensen die dolgraag de boogstralen van de wegen berekenen en anderen die alleen maar wegen willen aanleggen. Bij onze club staan natuur en landschap voorop.”

Rijkswaterstaat moest voor de deelstudie Natuur eerst het gebied compleet in kaart brengen. Zo ontdekten onderzoekers dat het gebied tussen Nederwetten en het Wilhelminakanaal nog bijzonder is dan verwacht. „Daar ligt het Dommeldal, dat weten we. Maar dat stukje bij Nederwetten had iets van het oorspronkelijke Brabant. De goudvink en de wespendief zitten er. Qua vegetatie kwamen we de slanke sleutelbloem tegen, die wij beschouwen als een Limburgse bloem. Zo onderscheidde dat gebiedje zich.”

Orchideeën
Als de snelwegen bij Eindhoven verbreed worden, moet

In de Trajectnota Tangenten Eindhoven van Rijkswaterstaat staat hoe de snelwegen rond Eindhoven verbreed moeten worden om het verkeer meer adem te geven. De nota, online afgerond, ligt vanaf maandag 27 april voor acht weken ter inzage bij de betrokken gemeenten. Voorlichtingsavonden zijn er op 12 mei in Eindhoven (Dornt Hotel aanvang half acht) en 13 mei in Veldhoven (Koningshof, half acht). Aan de Trajectnota liggen diverse onderzoeken ten grondslag. In vier wettelijke afleveringen besteden we aandacht aan die onderzoeken, die betrekking hebben op de consequenties voor natuur en landschap, geluid, kosten en verkeer en voorver. Vandaag deel 1: natuur en landschap.

de nieuwe weg ingepast worden. „Vroeger legden we een weg aan op een plek waar die het stedelijk gebied het minste stoorde. Natuur speelde geen rol. Zo ligt De Hogt bijvoorbeeld midden in het Dommeldal. Knooppunt Leenderheide, de naam zegt het al, ligt midden op de heide. Batadorp ligt precies op de Middenbrabantse dekzandrug.” De Hogt is, ondanks de snelweg, zelfs nog een aardig natuurgebied. Je vindt er schraalheidevegetatie, de zonnedaauw, de gentiaan. Vóór De Hogt was dat stuk een van de bekendste orchideeengebiedjes van Brabant. We zijn er ook nu nog enkele orchideeën tegengekomen.

• Marco Bakermans bij De Hogt

Nieuwe kansen
Een ingrijpende ombouw van De Hogt biedt de Dommel nieuwe kansen. „Nu loopt de Dommel in een smalle betonnen bak onder de Hogt door”, zegt Bakermans. „Alleen de vissen kunnen er net doorheen. De Hogt wordt straks zo inge-

wikkeld dat er allerlei wegen op pijlers moeten. Als daar dan toch voor gekozen wordt, moeten we die kansen aangrijpen, hebben we gezegd. De Dommel krijgt meer ruimte.” De Poot van Metz wordt in de visie van Rijkswaterstaat een soort ‘stadsboulevard’. Gezien vanuit de automobilist, zegt Bakermans. „Het passerende verkeer mag best weten dat het door Eindhoven en Veldhoven rijdt. Nu vormen Poot

van Metz en omgeving een beetje een achterkantgebouwen”. De stadsboulevard kent in zijn berm lange rijen bomen. De keuze van de soort komt nogal nauw. „Als je eerlijk bent, zou je er eigenlijk kunststof bomen moeten neerzetten. Ga maar na. Er mogen geen eukets afvallen, geen bladeren, de takken mogen niet hinderen, ze moeten tegen zoutstrooien kunnen. En ze moeten wel-

nig onderhoud vergen, want je kunt er niet gaan staan snoeien.” Twee eikensoorten en een elzensoort komen nu in aanmerking. Buiten de Poot van Metz wordt het ‘parkway-principe’ aangehouden. „Bij de stadsboulevard ligt de stad als het ware tegen de weg aan”, zegt Bakermans. „Bij een parkway houden we een zone open van ongeveer 100 meter tussen de weg en de bebouwing. Een voorbeeld daarvan is de

inrichting bij Ekkerstrijf. We streven naar enkele markante gebouwen in het gebied. Zo'n zone kan wel gebruikt worden voor parkeerplaatsen, sport of recreatie. Met de snelwegen rond Eindhoven is in ruimtelijke zin nu nog iets te doen. Bakermans: „Eigenlijk is het vijf voor twaalf als je er iets van wilt maken. Over twintig jaar zit alles tegen die weg aangebouwd. Dan kun je geen kant meer op.”

Onderzoek levert interessante informatie op

Roofvogelwerkgroep De Kempen actief op de Buikheide

EINDHOVEN - Onlangs presenteerde Roofvogelwerkgroep De Kempen de resultaten van een onderzoek naar de roofvogelstand. Daaruit blijkt dat men name de buizerd steeds minder in de Kempen wordt gesignaleerd. Reden voor de werkgroep om het onderzoek voort te zetten.

Door Mascha Corvers

In 1995 zijn we begonnen met het intensiever gaan kijken naar roofvogels. Reden daarvoor was dat de Roofvogelwerkgroep Nederland nogal wat alarmerende berichten over roofvogelvervolgving naar buiten bracht. Dat was de directe aanleiding van ons onderzoek. Hiervoor moesten we een representatief bosgebied van zo'n 550 hectare omvang en tamelijk centraal in ons werkgebied de Kempen zoeken en vinden. Uiteindelijk werd de Buikheide bij Vessem tot studiegebied uitgeroepen", legt Jan Kolsters uit.

Hij benadrukt dat het onderzoek volgens richtlijnen uitgevoerd wordt. "Wij gaan niet lukraak te werk. Speciaal voor dit roofvogelonderzoek is er een handleiding geschreven waarbij het wel en wee van de roofvogel voorop staat. En uiteraard verrichten we het onderzoek met toestemming van de beheerder van het gebied", legt hij uit.

In kaart brengen

Sinds 1995 is de roofvogelwerkgroep bezig om de roofvogelstand op de Buikheide in kaart te brengen. "Wekelijks; soms dagelijks gaan we met zes mensen het veld in. Een van de hulpmiddelen die we bij het onderzoek gebruiken is een cassetterecorder, waarmee we de lokroep van een uil nabootsen", ver-

telt Jan. "In 1996 gingen we 85 keer op onderzoek uit in de Buikheide en een jaar later hebben we het studiegebied 158 keer bezocht. Gemiddeld blijven we zo'n 2,5 uur, dus er gaat stiekem heel wat tijd inzitten", vult Wim Deebe aan.

"Door je ogen goed de kost te geven en door naar prooien te kijken, weet je iets meer. Als je op een perceel veel prooien vind, dan woont er meestal een roofvogel. Meestal, want het is per roofvogel verschillend. Bij een wespindief vind je bijvoorbeeld helemaal niets. Daarom is het zaak om eerst wat kennis te hebben van de roofvogels. Er is vrij weinig bekend over roofvogels in de Kempen. En het is een uitdaging om daar achter te komen", meent Pieter Wouters.

"We verzamelen daarom alle mogelijke gegevens van de roofvogels zoals de omvang van het territorium, nestbomen, broedsucces, prooi-soorten en het aantal volwassen en jonge vogels. Dat doen we van alle roofvogels zoals havik, buizerd, sperwer, boomvalk, torenvalk en wes-

pendief", legt Jan uit.

"Voorlopig gaan we ermee door. De vogelstand is namelijk altijd dynamisch. Als je gedurende een langere tijd onderzoek verricht, kun je bepaalde trends ontdekken. Hoe langer die reeks wordt, hoe waardevoller je informatie is", aldus Jan. "Zo hebben we een aantal havikken in het gebied aangetroffen, maar geen nesten. De Buikheide is dus duidelijk niet het broedgebied van de havik. En aangezien deze vogel geen enkele natuurlijke vijand heeft, is dat op z'n minst opmerkelijk", concludeert Wim.

Hij benadrukt dat de roofvogelwerkgroep geen opsporingsgroep is. "Wij hebben geen opsporingsbevoegdheid. Als we verstoring tegen komen, dan melden we dit bij de politie en de Algemene Inspectie Dienst, de AID"

Informatie

Het onderzoek leverde tot nu toe interessante informatie op. "In het algemeen, kun je stellen dat het nog niet zo slecht gaat met de roofvogel in de Kempen. Sommige

■ De roofvogelstand in de Kempen wordt zo veel mogelijk in kaart gebracht.

Foto: Bert Jansen

vogelsoorten zijn in hun voedselvoorziening in grote mate afhankelijk van de muizenstand. En als deze in een bepaald jaar slecht is, heeft dat grote gevolgen voor de roofvogelstand. De muizenstand is er dan ook de oorzaak van dat het op de Buikheide momenteel minder goed gesteld is met de buizerd en de ransuil", legt Jan uit.

De activiteiten van de roofvogelwerkgroep beperken zich niet alleen tot waarnemen. "Het komt wel eens voor dat we jongen vinden. Deze worden dan gewogen, geringd door een erkende ringer. Het is dus niet de bedoeling dat iedereen dat gaat doen. Daar is zelfs een vergunning voor nodig. Mensen die ons willen helpen, zijn van harte welkom. Ze kunnen zich altijd bij ons aansluiten en meehelpen bij de verwezelijking van ons doel namelijk het in kaart brengen van de roofvogelstand", besluit Pieter.

Franse jagers boos op Parijs en Brussel

PARIJS - Naar schatting 150.000 Franse jagers hebben zaterdag in Parijs gedemonstreerd tegen de Europese Unie en de groene minister van Milieu, Dominique Voynet. De jagers zijn bang dat de mogelijkheden om te jagen steeds verder worden beperkt.

De Europese gemeenschap eist dat Frankrijk de jachtperiode op vogels inkort. Frankrijk houdt zich niet aan de vogelrichtlijn van de Europese Commissie die bepaalt dat trekvogels, die onderweg terug zijn naar hun broedgebieden, niet meer bejaagd mogen worden. In Frankrijk worden jaarlijks duizenden trekvogels neergeschoten; de jagers willen deze 'traditionele jacht' behouden.

EU
1-2-1988

■ **OLIEVERVUILING** Meer dan tienduizend vogels in het Deense Wadengebied zijn ten dode opgeschreven doordat ze met olie besmeurd zijn geraakt. De meeste vogels zijn eenden uit Siberië die in het gebied overwinteren. De dieren zullen door Deense vrijwilligers worden afgehaald. De olie is door een nog onbekend schip geloosd en drijft over een lengte van twaalf kilometer voor de kust van de stad Esbjerg, 250 kilometer ten zuidwesten van Kopenhagen. Het is de ergste ramp met vogels in het gebied sinds tien jaar.

VK 1-2-88

Steppenkievit strijkt neer bij Airport

Belangstelling voor 'dwaalgast' op vliegveld

EU
6 april '88

EINDHOVEN - Vele tientallen vogelliefhebbers hebben de afgelopen dagen bij Eindhoven Airport gekeken naar een steppenkievit die daar in de weilanden is neergestreken. De aanwezigheid van de vogel in Nederland is een zeldzaamheid en het nieuws ging als een lopend vuurtje door het wereldje van de vogelliefhebbers. De steppenkievit is voor zover bekend pas drie keer in Brabant waargenomen; in heel Nederland zijn ruim twintig meldingen van de dwaalgast bekend. Het beest zit er volgens waarnemers een beetje suffig bij. Mogelijk

is hij op drift geraakt tijdens de trek. Hij is dan een behoorlijk eind uit de richting, want de steppenkievit (*Chettusia gregaria*) hoort zoals zijn naam zegt in steppengebieden, bijvoorbeeld in Centraal-Azië. De steppenkievit heeft het gezelschap gekozen van de gewone Hollandse Kieviten en leek te worden geaccepteerd, heeft vogelliefhebster mevrouw M. van Dijk uit Eindhoven gezien. Zij was getipt over de dwaalgast. Diverse vogelwerkgroepen, zoals Dutch Birding, hebben na de waarneming direct 'alarm' geslagen onder de leden.

Kanarie inzet van kort geding

DEN HAAG - Een vogelhandelaar uit Weert heeft gisteren bij de Haagse rechtbank een kort geding aangespannen, nadat 9 december een lading Chinese roodvoorhoofdkanaries in beslag is genomen. Het was onduidelijk of de vogels in gevangenschap gekweekt waren en of ze naar Nederland vervoerd mochten worden. Volgens de handelaar is de invoer via een ander EU-land geen enkel probleem en vallen de vogels niet onder de in Nederland geldende ringplicht voor gekweekte vogels. Volgens het Verdrag van Bern is de roodvoorhoofdkanarie een streng beschermde diersoort. Uitspraak op 13 februari.

EU
1-2-1988

Bioloog onderzoekt gevolgen waterplas Meerhoven

Extra vogelman vliegbasis Eindhoven

EU
3-3-1988

EINDHOVEN - De Koninklijke Luchtmacht gaat een bioloog aanstellen, die op de vliegbasis Eindhoven vogelmetingen gaat verrichten. De bioloog moet vooral de gevolgen onderzoeken die de waterplas in de nieuwe wijk Meerhoven zal hebben op de hoeveelheid vogels boven en rondom het vliegveld.

Vliegbasis Eindhoven heeft de vogelbewegingen in kaart gebracht zoals die zich nu voordoen. De gemeente Eindhoven heeft een onderzoek gedaan naar de eventuele vogelaantrekkende werking van een grote waterplas in de directe omgeving van het vliegveld.

Het ministerie van Defensie heeft geen formeel bezwaar

aangetekend tegen de aanleg van die waterplas omdat er volgens het gemeentelijk onderzoek geen toename van vogels zal volgen. Met de gemeente Eindhoven heeft het ministerie van Defensie destijds al afgesproken een bioloog aan te trekken om te bestuderen of de vogeltrek verandert en wat de bestrijding zal moeten zijn. De nieuw aan te trekken bioloog zal gedeeltelijk door de gemeente worden betaald.

Veilig

De extra vogelman zal een vergelijkend onderzoek doen naar de huidige en de toekomstige situatie. Op basis van zijn bevindingen zal een controleprogramma voor de

langere termijn opgesteld worden. Hij zal eveneens een bijdrage leveren aan het onderzoeksprogramma 'vogelmobiliteit' dat door de luchtmacht wordt opgezet. De nieuw aan te trekken bioloog krijgt een 'burgerbaan'.

Op vliegbasis Eindhoven werken momenteel al vier militaire vogelmannen, die begeleid worden door de sectie Natuurtechniek en Ecologisch Beheer van de luchtmachtstaf in Den Haag. De vogelmannen moeten er voor zorgen dat het luchtruim boven het vliegveld zo veilig mogelijk is voor vliegverkeer. Met behulp van radar en via eigen waarnemingen wordt de vogeltrek geregistreerd.

VOOR U GELEZEN

JAN WOUTERS

In BTO-News van maart-april 1998 staat een artikel over mogelijke oorzaken van de achteruitgang van de Veldleeuwerik. Het betreft hier een langjarige studie aan een populatie in een duingebied en aangrenzend agrarisch land. In meer dan 25 jaar tijd zijn er 800 nesten van de Veldleeuwerik bestudeerd. Meer dan 2700 leeuweriken werden geringd meest als nestjong waarvan 2100 ook met kleuringen.

Voorals de laatste jaren gaat de duinpopulatie achteruit, waarschijnlijk is dit toe te schrijven aan biotoopveranderingen en verontrusting door mensen en honden. Normaal zat er in de winter een groep van meer dan 50 vogels op de aangrenzende akkers, maar deze is de laatste jaren verdwenen.

De broedselgrootte bleef in de onderzoeksjaren vrijwel constant, maar de leeuweriken beginnen nu gemiddeld iets later te broeden met een minder uitgesproken piek. De vogels nestelen niet in hoge vegetatie omdat ze daarin niet uit de voeten kunnen. Dit blijkt ook uit het feit dat late broedsels vaak lijden onder voedselgebrek omdat de ouders niet voldoende open ruimte hebben om te foerageren. Het eind van het broedseizoen wordt jaarlijks dan ook bepaald door de groeisnelheid van de vegetatie.

Uit de kleurringgegevens komt naar voren dat de overleving van de oude vogels de laatste jaren is afgenomen. Ook de overleving van de jonge leeuweriken na het uitvliegen is minder geworden. Volwassen vogels broeden vroeger in het seizoen en hebben grotere legsels. De vogels gaan bij voorkeur broeden in het duingebied en niet zo graag in het agrarische land. Wel brengen veel duinleeuweriken een deel van de winter door op de nabijgelegen akkers

en vormen daar een wintergroep. Andere, vooral vrouwtjes, verdwijnen uit het studiegebied en gaan vermoedelijk naar andere agrarische gebieden; deze vogels keren in februari maart terug.

De vogels bereiken hun hoogste gewicht in januari, dit ligt voor de mannetjes en vrouwtjes zo'n 11% respectievelijk 5% hoger dan de gewichten in september. Dat grotere gewicht van de mannetjes stelt hen in staat om 's winters, ook bij minder goed weer, in of in de buurt van het territorium te blijven.

Uit dit onderzoek kan afgeleid worden waar de knelpunten zitten voor leeuweriken die op akkerland broeden. Op akkers met wintergraan moeten ze vroeg gaan broeden om de groei van het graan voor te zijn. Dat is ongunstig omdat er dan jongen zijn voordat er volop voedsel is. In de duinen houden de vogels vrijwel altijd hetzelfde territorium van jaar op jaar. Daardoor kennen ze hun gebied door en door, wat gunstig is om veel jongen te produceren. In agrarisch gebied zal dat veel minder voorkomen. Door vruchtwisseling is de vegetatie en de voedselsituatie er elk jaar anders. Daarom zullen er daar minder jongen geproduceerd worden.

Een mogelijke oorzaak voor de toegenomen sterfte van jonge vogels in het duingebied is de verstoring en predatie door honden, die in steeds grotere aantallen het gebied bezoeken. Ook slechter weer en verschuiving van het broedseizoen kunnen meespelen. Als oorzaak voor toegenomen sterfte van oude vogels kon predatie door een sperwerpaartje aangewezen worden.

Waarschijnlijk hangt de achteruitgang van de Veldleeuwerik in het agrarisch gebied samen met die in het duingebied. Natuurterreinen zoals duinen vormen het primaire habitat en fungeren als brongebied

voor het agrarische land. De hogere productiviteit in de duinen levert een overschot aan jongen op, die zich dan op het dunner bevolkte agrarisch platteland kunnen vestigen. Zo kan zich daar ook een leeuwerikenpopulatie handhaven, hoewel die niet genoeg jongen produceert om zichzelf in stand te houden.

Deze studie heeft aangetoond dat veel duinleeuweriken in de winter foerageren op akkers. Als de voedselomstandigheden in de winter op de akkers verslechteren, dan zullen er minder duinleeuweriken overleven. Daardoor is er geen overschot meer voor het agrarisch gebied, dus daar zal de stand instorten.

Verder staat er nog een aardig stukje in over het gedrag in en bij het nest van een paartje Kleine Bonte Spechten. Vanuit een schuilhut bij de nestboom werd de nestopening met een videocamera gefilmd en alle bezoeken werden vastgelegd.

Tijdens het broeden wisselen de oudervogels elkaar ongeveer om het uur af. De oudervogels waren nooit samen in de nestholte. Toen er jongen waren, zijn vijf dagen volledig op video opgenomen van ochtend- tot avondschemering.

Er is een overzicht gemaakt van het aantal bezoeken per uur, in de loop van het opgroeien van de jongen. Dat neemt toe tot bijna 12 keer per uur als de jongen wat groter worden. Voedsel werd soms dicht bij het nest gezocht maar ook verder, op 50 tot wel 500 meter afstand. De, slechts twee, jongen bleven 23 dagen in het nest. In die tijd werden 714 bezoeken van het mannetje en 521 van het vrouwtje vastgelegd.

Holen in bomen zijn erg in trek: bijna elke dag kregen de spechtjes bezoek. Gezien werden Kool- en Pimpelmees, Winterkoning, Grauwe en Bonte Vliegenvanger, Holenduif, Grote Bonte Specht en andere Kleine Bonte Spechten.

VOGELVARIA

DE LAMVLEUGEL, HET LEVEN VAN EEN MEREL.

1992: In het voorjaar wordt ergens een jong merelwijfje geboren. Op 13 oktober vang ik in Reusel in mijn achtertuin deze vogel en ring die. Ze wordt geregistreerd als Merel, vrouwtje, eerste kalenderjaar. Op zich niets bijzonders dat gebeurt vaker. Op 21 oktober vang ik haar een keer terug. Ook nog niets bijzonders maar wel een aanwijzing dat het een vogel is die zich in de omgeving heeft gevestigd.

1993: Op de avond van 30 maart hangt ze weer in het net, aan de zijkant vlak bij de stok. Haar linkervleugel is gebroken, misschien tegen de paal gegaan bij het erin vliegen. De breuk zit in het polsgedeelte, dus tussen de hand- en armpennen. Omdat ik er weinig aan kan repareren, heb ik haar maar losgelaten, op hoop van zegen. In de loop van de zomer zie ik haar weer regelmatig in de tuin. De linkervleugel hangt wat naar beneden en het handgedeelte staat wat van het lichaam af. Ze kan niet meer opvliegen, maar wel een beetje horizontaal en naar beneden vliegen. Ze kan zich goed redden in onze tuin en aangrenzende groenstrook. In de erop volgende winter profiteert ze van het voer dat ik strooi. Zij is de baas op de voerplaats, en de tuin wordt haar territorium. Ze krijgt een naam, we noemen haar de lamvleugel.

1994: Ondanks haar mindere vliegcapaciteit is ze toch in staat om andere vrouwtjes op een afstand te houden. Ze blijkt ook nog aantrekkelijk genoeg te zijn om een mannetje te verleiden tot een broedpoging. In het voorjaar zie ik haar met nestmateriaal sjouwen naar een laurierstruik aan de zijkant van het huis. Daarin bouwt ze een nest. Een hele prestatie, omdat al het nestmateriaal lopend en hippend, aangevoerd moet worden. En dan omhoog in de struik van tak naar tak. Tijdens het broeden zie ik haar maar zelden. Zodoende ontsnapt het eerste nest verder aan mijn aandacht totdat er al uitgevlogen jongen zijn.

Maar er komt ook nog een tweede legsel. In hetzelfde nest, begrijpelijk want het is nog goed dus waarom zou je zoveel moeite doen voor het bouwen van een nieuw. Van het tweede broedsel kan ik op 5 juli de drie jongen ringen die alle uit zullen vliegen. In augustus vang ik twee ervan nog een keer terug, als ze al zelfstandig zijn. Daarna verdwijnen zij en hun vader uit het zicht. Hun moeder blijft in mijn tuin.

De lamvleugel was steeds op haar hoede en tamelijk schuw. Zelfs als ze mij binnen zag lopen of zitten, schoot ze weer snel in de bosjes. Daar voelde ze zich wel veilig. Ook als ik het mistnet in de tuin opzette tussen de struiken, zat ze daar vaak niet ver vandaan. Maar ze liet zich niet meer vangen in het net. Wel zat ze vaak dicht erbij bessen van de vuilboom of lijsterbes te eten, maar ze wist waar ze niet moest zijn. Ook liet ze vaak haar alarmgeluid horen als ik buiten kwam en ze zich nog niet veilig voelde.

1995: Ook dit voorjaar slaat ze weer een man aan de haak. Er wordt weer gebroed in het nest van vorig jaar. Op 20 juni kan ik de twee jongen ringen. Ook deze vliegen succesvol uit. Ze kunnen beter vliegen dan hun moeder. Een van die twee, een mannetje, wordt op 18 mei 1996 teruggevangen door een ringer in Herwijnen. Die was dus een eindje naar het noorden getrokken om daar een plaatsje te veroveren. Op 31 december vang ik haar weer terug in een klepkooi. Nu ben ik er pas zeker van dat haar ringnummer K.913100 is.

1996: In de tuin vestigt een ander wijfje een territorium. Nadat die een nest heeft grootgebracht komt de lamvleugel weer wat meer achter het huis en broedt ze nog aan de

zijkant. Ik weet niet of dat succesvol was. Ze begint oud te worden: na de rui heeft ze een wit veertje op de elleboog van de vergroeide linkervleugel. Dit veertje maakt herkenning op een afstand gemakkelijker. Maar in de loop van het volgende voorjaar slijt het af. Dit bewijst weer dat witte veren sneller slijten dan donkere. Op 12 november heeft ze zich vergist en hangt ze toch een keer in het net. De lengte van de rechtervleugel is nu 129 mm. tegen 125 mm bij het ringen en 127 op 31 dec. 1995.

1997: Op 15 februari krijg ik haar nog een keer in handen, ze heeft zich in de inlooptuin gevangen. In het voorjaar komt er weer een jong wijfje de tuin opeisen. De lamvleugel wordt verdreven naar de voortuin en het grasveld aan de andere kant van de straat. Dat lijkt redelijk gevaarlijk voor een Merel die niet kan vliegen. Ze komt alleen achter het huis om te drinken. Ze heeft wel een mannetje maar ik kan niet ontdekken of ze ook een nest heeft. Maar op 18 aug zie ik haar toch nog een uitgevlogen jong voeren. In september is ze dan weer baas in de achtertuin. Ze ruit er, en krijgt opnieuw dat witte veertje. In de loop van de winter lijkt alles zijn gewone gang te gaan.

Tot half januari 1998. Dan komen er opvallend veel vreemde merels in de tuin. En inderdaad, ik heb de lamvleugel al een paar dagen niet gezien. Ik moet concluderen dat ze weg is, hoogstwaarschijnlijk dood. Misschien als prooi van een Sperwer. In de tuin vind ik niets wat een aanwijzing zou kunnen geven.

Ze is ondanks haar handicap behoorlijk oud geworden voor een Merel: vijf en een half jaar. Ik heb er veel van geleerd, door haar handicap was ze gemakkelijk te herkennen en wat minder mobiel dan normale Merels. Zo lijkt het erop dat een merelwijfje het territorium verdedigt tegen andere vrouwtjes, en het mannetje tegen andere mannetjes. Maar het lijkt me dat een vrouwtje op een bepaalde plaats begint en dan een mannetje aan zich bindt. Tenminste bij de lamvleugel was dat zo.

Jan Wouters

KOMT DE ROODBORSTTAPUIT TERUG IN HET AGRARISCH GEBIED?

In het voorjaar van 1998 zie ik weer meer Roodborsttapuiten in het agrarisch gebied dan in voorgaande jaren. De laatste jaren waren er al wel wat meer, maar dit jaar lijkt er een doorbraak aan de gang te zijn. Het lopende atlasproject zal waarschijnlijk wel aantonen of het echt zo is. Maar het lijkt een positieve ontwikkeling in een overigens treurig makend landschap.

Ten tijde van het eerste atlasproject (1973-1977) was de Roodborsttapuit vooral nog een soort van kleinschalig agrarisch cultuurland hoewel ook op heiden werd gebroed. In de jaren daarna is er een vrij spectaculaire omslag geweest van het voorkeursbiotoop. Vrijwel alle Roodborsttapuiten verdwenen uit het boerenland en verschenen op de heidegebieden, die toen in de Kempen vrijwel alle werden gekoloniseerd. Nu de heiden vol zijn fungeren die mogelijk als brongebied voor het agrarische land. We zullen maar afwachten hoe lang ze het daar weer uithouden.

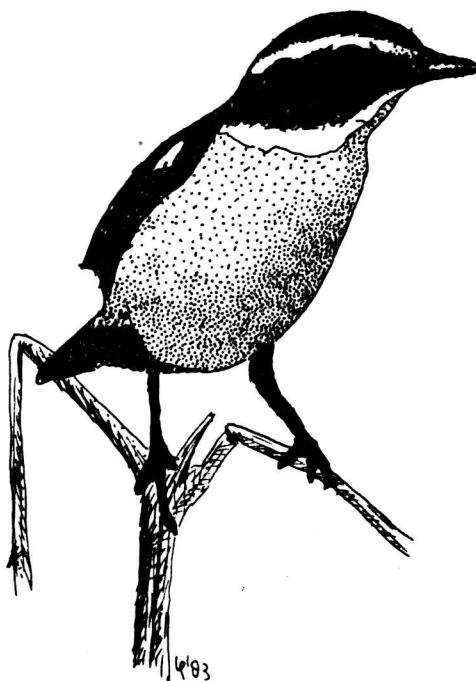
Jan Wouters

WIST U DAT...

- De jaarvergadering goed is verlopen.
- Het misschien wel leuk is om volgend jaar de vrouwen ook uit te nodigen.
- We nu dus een nieuw bestuur hebben.
- Ik ze bij deze veel wijsheid toewens, om eens een toekomstvisie voor de VWG. te ontwerpen.
- Ik hierbij bedoel, welke richting wij op zullen gaan.
- Volgens mij de VWG. momenteel dolende is.
- Ook het weekend in 'De Kievit' er weer op zit.
- We een zeer leuk weekend hebben gehad.
- We zaterdag de hele dag gevogeld hebben.
- We van Goorven naar Flaes, Herdgang en Landschot zijn gegaan.
- Natuurlijk ook een pauze bij de Bockenrijder weer was ingelast.
- Op de zaterdagse excursie wederom geen nieuwe leden waren te bespeuren.
- Je op zo 'n dag toch wel het een en ander kunt leren.
- Of gaat de moderne vogelaar alleen maar achter de DBA-lijn aan.
- Pikpieper in Scheemda, gassen maar.
- Nieuwe leden misschien veel schrik hebben van oudere leden.
- Als 'wist U dat' dat maar eens wist.
- De roofvogel werkgroep al weer heel wat uren heeft gemaakt.
- Pieter zijn (klim)sporen alweer volop verdiend heeft.
- Albert DE (telescoop)stok van de Kempen heeft.
- Als je dit leest, alweer een deel van de jongen geringd is.
- Bij veel VWG-ers ook het atlaswerk heel wat uren opslokt.
- Er al gestaag aan het jubileumjaar gewerkt wordt.
- Dit ook geldt voor de tentoonstellingscommissie.
- Er al flink gebier-, pardon gebrainstormd is.
- Ideeën nog steeds welkom zijn.
- Ik iedereen een fijne zomer toewens.

Houdoe,

PIET

VOGELASIELS VOOR DE KEMPEN :

Vogelasiel Someren
Toon en Marij de Smit
Boerenkamplaan 32
5712 AE Someren
tel. 0493-493564.

Vogelasiel Eindhoven
Anton de Kleyn
Eikenstraat 49
5651 CM Eindhoven
040-2526897.

Dierenambulance voor de Kempen: 0497-574030.

voor Eindhoven e.o. 040-2523188.

MELDING ROOFVOGELVERVOLGING:

Vogelasiel Someren tel. 0493-493564.

of 040-2264847

ADRESSEN BESTUURSLEDEN :

Voorzitter: Willem Veenhuizen
Bussele 32
5641 PB Eindhoven. 040-2816913.

Secretaris: Jan van der Zee
Fleminglaan 18
5644 DH Eindhoven. 040-2130210.

Penningmeester: Huub Knubben
Sansovinostraat 24
5624 JX Eindhoven. 040-2460363.

**Biologisch
secretariaat:** Hans Hermans
Provincialeweg 138
5503 HK Veldhoven. 040-2547152.

en: Tonny van der Vleuten
Nieuwstraat 30a
5527 AV Hapert. 0497-384107.

Algemeen lid: Minke Bozuwa
Adolf van Cortenbachstraat 64
5611 TH Eindhoven.

OPVANG NIEUWE LEDEN:

Ben Jacobs
De Bleker 41
5506 BB Veldhoven. 040-2534735.

INHOUD: jaargang 24 no. 2 (1998)

Willem Veenhuizen	De Huiszwaluw (<i>Delichon urbica</i>) in de Kempen in 1997.	27
Harrie de Louweren	De Zwarte Stern op de Malpie in 1997.	30
Chris Mulder	Experiment met gierzwaluwgeluid.	32
Ludo Smets	Bosuilenonderzoek in de Zuiderkempen.	34
Hans Hermans	Bijzondere waarnemingen in de Kempen.	36
Huub Knubben	Knipselkrant.	46
Jan Wouters	Voor U gelezen.	50
VOGELVARIA		
Jan Wouters	De lamvleugel, het leven van een merel.	52
Jan Wouters	Komt de Roodborsttapuit terug in het agrarisch gebied?	53
Piet van Happen	Wist U dat...	54

Tekeningen: M. Bakermans
H. Bierens
F. Geven
F. Neijts
T. Part
L. Peeters
H. Ragas